

Бутенко О.А. Етикетні функції синтаксичних хеджів у англомовному науковому дискурсі //Актуальні питання філологічних наук: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 22-23 вересня 2017 року. – Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. – С. 66-70.

ЕТИКЕТНІ ФУНКЦІЇ СИНТАКСИЧНИХ ХЕДЖІВ У АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

Інтерес до використання хеджингових засобів як важливої комунікативної макростратегії обумовлений дослідженням прагматичної спрямованості сучасного дискурсу. Використання різноманітних форматорів зниженої категоричності – засобів хеджингу є нормою сучасної англо-американської наукової комунікації. У повсякденному розумінні хеджинг визначається як униклива відповідь. В англомовних словниках хеджинг також трактується як «відмова відповідати прямо» [4, с.525]; «відмова брати зобов'язання, давати пряму відповідь, убезпечитись від можливих втрат» [5, с. 394].

Отже, в усному спілкуванні роль засобів хеджингу – «послаблення» стилю мовлення. Адже повсякденне особисте спілкування має на меті не встановлення істини, не вичерпне і ефективне вирішення наукової проблеми, а встановлення і підтримування міжособистісних відносин. Це підсилює роль явища ввічливості і як наслідок – хеджингових засобів [6].

В англомовних лінгвістичних дослідженнях представлені численні синоніми терміну «хеджинг» (анг. (*hedging/hedge(s)/hedging devices; downtoners; shields; adaptors; rounders; compromisers; diminishers; weakeners; detensifiers; fuzziness; vague language*). В науковому дискурсі пом'якшення і ввічливість слугують підсиленню аргументації. Чим категоричніше твердження, тим більш вразливе для фальсифікацій; і хедж, послаблюючи вислів, таким чином робить його менш вразливим [2].

Хеджинг трактується на дискурсивному рівні як фактична невпевненість, та припускає модифікацію комунікантом пропозиційного змісту висловлювання з метою забезпечити точність, повноту, автентичність, достовірність і коректність у передачі фактів, і, відповідно, відображає ступінь поінформованості автора у зазначеній науковій галузі [1].

З прагматичної точки зору зособи хеджингу – форматори зниження категоричності – 1) допомагають висловити думку з більшою точністю, оскільки дають можливість представити інформацію з максимально доступним ступенем достовірності, характеризуючи сучасний ступінь вірогідності знання; 2) вдовольняють потребу передбачити можливі негативні наслідки критичного сприйняття своєї роботи та захистити свою наукову репутацію; 3) сприяють установленню відносин письменник – читач, вдовольняючи потребу у взаємоповазі і співпраці [2, с. 101].

У «вузькому» розумінні хеджинг представлений лексичними одиницями, такими як *possibly, might* та *perhaps*, що позначають небажання письменника категорично представляти або оцінювати ствердження [2].

Проте більшість лінгвістів розглядають хеджинг у більш широкому розумінні, включаючи різні засоби вираження невпевненості, певних обмежень, застережень, некатегоричності, сумніву, вагань (хезитації) тощо.

Також виявляється, що хеджинг у «вузькому» розумінні зустрічається набагато рідше в англомовному науковому дискурсі, ніж можна очікувати. Крім того, більшість лексичних хеджингових засобів, притаманних усному мовленню, є неприйнятними для наукового дискурсу. Йдеться про такі одиниці як *I am afraid, sort of, as you may call it, I think, technically speaking* тощо.

Натомість в науковому дискурсі перевага надається граматичним (морфологічним і синтаксичним) засобам, таким як використання модальних дієслів, пасивних конструкцій, непрямих способів дієслова, певним синтаксичним моделям.

За підрахунками Ярхо А.В. у статтях з лінгвістики переважають хеджі лексичного типу – 41% (e.g.: ...many of my respondents were *not particularly careful...*; *part of the difficulty; may be hard to identify; do not always show great sensitivity; people...are not always correct about the consequences of changes in the rules; slightly lower; etc.*). На другому місці – лексико-граматичні хеджі – 30% (who *should theoretically benefit; two different theoretical approaches that are assumed to follow; as one might expect, etc.*). Найменше в статтях з лінгвістики синтаксичних хеджів – 29% (e.g.: *I presume; Which, if any, do you consider to be especially important?*, etc.) [1].

Проте проведений аналіз корпусу сучасних англомовних наукових статей з лінгвістики свідчить про досить активне використання синтаксичних засобів хеджингу. Насамперед розглянемо етикетну функцію різного типу парентетичних (вставних) елементів.

Парентеричні прийменникові фрази пом'якшують категоричність, водночас забезпечуючи об'єктивність висловлювання: *On the one hand, because externalized L is linear it has precedence as a basic symmetry.... On the other hand, L is characterized by many kinds of structure, syntactic, phonological, and metrical, which by virtue of how they are cognized are inherently asymmetric in complex ways.*

Вставні прислівники, слугуючи засобом привертання уваги читача, активізують його пізнавальну діяльність, залучаючи до процесу наукового пошуку: *Furthermore, even at the very page he starts to define the notion, Booth interchangeably speaks of the narrator as 'unreliable', 'fallible' and 'untrustworthy'. Finally, let me note other important points in Booth's impressively versatile discussion of the unreliable narrator.*

Парентетичні речення *I think, I would argue, as I have already noted, as far as I can tell* та інші також запобігають категоричності, помішуючи висловлювання, передбачуючи можливе критичне сприйняття: *When literary critics (or historians) ask what cognitive scientists and linguists can say about the arts that they themselves have not already said, and said better, they are, I think, missing the point. One important point, I would argue, is that although he at times speaks about 'unreliability' in general, it is always firmly lodged in the narrator. As I have already noted, the idea that a word can have meaning irrespective of context has no place in cognitive linguistic theory.*

Засобом залучення читача до співпраці, таким чином демонструючи солідарність з колегами, слугують спонукальні речення: *Note also the repetitions of the personal pronouns, I, me, and my. Now let us return to Booth. To see this, let's take a bunch of newspaper articles – about 10 megabytes of text from the Wall Street Journal – about 1 million words.* Як видно з наведених прикладів, спонукальні речення, створюючи враження співучасті, водночас активізують пізнавальну діяльність читача.

В процесі викладу інформації та аргументації автори наукового лінгвістичного дискурсу часто звертаються до аудиторії з питаннями, які також є засобом залучення до співпраці: *Would it make any difference if the order of the adjectives 'scientific' and 'literary' were written the other way around: 'Cognitive Poetics as a Literary and Scientific paradigm'? Who is to say what readings are appropriate and what not? Or is it the case that 'anything goes'? Is there a similar term in English? I wonder if introduction of such a term will facilitate our discussion of poems?*

Риторичні питання є ще одним засобом привертання уваги аудиторії: *How can people understand so many sentences, when most of them are so rare that they will only be heard once if they are heard at all?*

Характерним для наукового дискурсу прийомом є емпатичні речення (*What most linguists are trying to account for is the productivity*), а також «ланцюжок» питань у поєднанні з окличним реченням: *What are human languages, such that they can be acquired and used as they are? In spoken languages, what are the basic speech sounds? How are these sounds articulated and combined? What are the basic units of meaning? How are the basic units of meaning combined into complex phrases? How are these complexes interpreted? These questions are surprisingly hard!* Ці засоби роблять виклад більш емоційним, підсилюють вплив на читача, стимулюють його до співучасті.

Серед структурних типів речення відзначимо використання протиставної координації як спосіб забезпечити максимальну достовірність інформації викладом різних існуючих точок зору на проблему: *This argument is right, but there is a stronger point that we can make. This is true enough, but not the most revealing claim about the range of possible human languages.*

Цій же меті слугує причинно-наслідкова координація (*To recapitulate Nunning's many arguments would be unwieldy, so I have to make do with a summary of some of the most salient ones*); складнопідрядні речення з підрядним поступки (*Hence, I do not think that Cohn's preoccupation with a textual study of narrative voice suffices – even though, to be fair, Cohn never intended her studies to offer a framework for cognitive narratology*). Останнє речення ускладнене вставними прислівником і прийменниковою фразою, що робить його показовим з точки зору намагання забезпечити максимальну об'єктивність викладу.

Характерною особливістю англомовних наукових текстів є поєднання засобів хеджингу на кількох рівнях водночас, що підсилює ефект зниження категоричності. Наприклад, в реченні *Although one would say that literature and written texts of almost any kind would provide plenty of metaphoric material related to language/speech, which is most probably true, the ethnographic approach has nonetheless been privileged here* спостерігаємо використання інтерперсонального лексичного засобу хеджингу (*Although, nonetheless almost probably*), морфологічних – пасивної конструкції (*has nonetheless been privileged*), умовного способу (*one would say*) та синтаксичних – безособовості (*one would say*) та відокремленого вставного речення (*which is most probably true*). Окрім зниження категоричності, названі засоби забезпечують м'який, ввічливий вплив на читача з огляду на те, що менш категоричне висловлювання має більше шансів бути прийнятним для адресата.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярхо А.В. Референціальний хеджинг як стратегія етикетизації у дискурсі англомовної науково-дослідницької статті: контрастивний аналіз [Електронний ресурс. – режим доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/6482>]
2. Ken Hyland. Prudence, Precision and Politeness: Hedges in Academic Writing/Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics. Vol. X (2005) 99-112 [Електронний ресурс. – режим доступу: <http://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/30033/99.pdf?sequence=1>]
3. Luz Gil-Salom & Carmen Soler-Monreal. Interacting with the Reader: Politeness Strategies in Engineering Research Article Discussions/ International Journal of English Studies [Електронний ресурс. – режим доступу: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ896088.pdf>]
4. Longman Dictionary of Contemporary English. – Harlow, England: Longman Group Ltd, 1998.
5. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. – Oxford: Oxford University Press, 2005. 6. Salager-Meyer, F. "Hedges and textual communicative function in medical English written discourse." – English for Specific Purposes. – 13(2). – P.149-171.

